

USMERNENIE

Ministerstva životného prostredia SR a Ministerstva dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja SR k postupu štátnych orgánov ochrany prírody a krajiny a orgánov štátnej správy pre územné plánovanie, stavebný poriadok a bývanie pri zabezpečovaní ochrany hniezdnej populácie dáflovníka tmavého (*Apus apus*) a netopierov (*Chiroptera*) pri zatepovaní a iných stavebných úpravách budov.

Ministerstvo životného prostredia SR v súinnosti s Ministerstvom dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja SR pripravilo toto usmernenie z dôvodu potreby zabezpečenia efektívnej ochrany hniezdnej populácie dáflovníka tmavého (*Apus apus*) a netopierov (*Chiroptera*), ktoré sú chránenými živoíhmi podľa zákona č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov (alej len „zákon o ochrane prírody a krajiny“) a vyhlásky Ministerstva životného prostredia SR č. 24/2003 Z.z., ktorou sa vykonáva zákon o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov.

Dáflovníky tmavé (*Apus apus*) ako aj niektoré druhy netopierov, v dôsledku zániku svojich prirodzených biotopov zaali hniezdi na panelových domoch a výškových budovách. Na hniezdenie vyuffľávajú rôzne štřbiny v štřených konštrukciách budov medzi panelmi a v obvodových konštrukciách, najmä štřáry medzi panelmi, ako aj rôzne typy vetracích otvorov. Budovy, najmä panelové stavby, sú v súasnosti najvýznamnejším hniezdnym biotopom pre dáflovníka tmavého ó takmer 100 % slovenskej populácie dáflovníkov vyuffľáva na hniezdenie ľudské stavby. V posledných rokoch sú dáflovníky najviac ohrozené udržiavacími stavebnými prácami vykonávanými na budovách na ktorých hniezdia, a to v súvislosti so zatepovaním obvodového pláša, alebo pri zatmeovaní štřár medzi panelmi (štřarovanie). Ak sa tieto práce vykonávajú počas hniezdného obdobia dáflovníkov (cca v štřase od 1. apríla do 15. augusta), dochádza pri nich k priamemu úhynu hniezdiacich jedincov a k likvidácii ich úkrytov (hniezdísk). Pri zatepovaní obvykle dochádza aj k uzatváraniu vetracích otvorov alebo k ich zakrývaniu ochrannými plastovými mrieškami, čím sa dáflovníkom natrvalo znemoŕňuje prístup k ich hniezdam, a teda aj úspešné hniezdenie. Dáflovník tmavý sa vyznačuje veim silnou väzbou na svoje tradičné hniezdiská, ktoré opakovane kaŕdorone vyuffľáva; jeden štřár ajne pouŕŕava to isté hniezdo po celý život. Preto aj tie jedince, ktoré preŕŕijú trvalú likvidáciu svojich hniezdísk pri zatepovaní, majú potom problém nájsi iné vhodné miesto na zahniezdenie. Vzhľadom k vysokému tempu zatepovania na celom území Slovenska sú preto ohrozené nielen lokálne populácie dáflovníkov v jednotlivých mestách, ale aj ich celoslovenská populácia.

Spolu s dáflovníkmi sú rovnako ohrozené aj iné druhy chránených živoíhchov hniezdiace v budovách najmä belorítka obyčajná (*Delichon urbica*), vrabec domový (*Passer domesticus*), fltochvost domový (*Phoenicurus ochruros*), sokol myšiar (*Falco tinunculus*) a netopiere. Z netopierov sa v panelových budovách najastejšie vyskytuje raniak hrdzavý (*Nyctalus noctula*). Raniak hrdzavý je migrujúcim druhom a na našom území sú tak usmrcované aj zimujúce jedince, ktoré sa rozmnoŕľujú v susedných európskych krajinách.

Usmernenie je určené pre:

- a) štátné orgány ochrany prírody a krajiny (krajské úrady životného prostredia a obvodné úrady životného prostredia), ktoré sú dotknutými orgánmi v konaniach o vydanie územného rozhodnutia, vydanie stavebného povolenia na stavbu alebo zmenu stavby podľa § 9 ods. 1 písm. b) a c) zákona o ochrane prírody a krajiny a

- b) orgány štátnej stavebnej správy (krajské stavebné úrady a stavebné úrady), ktoré sú správnymi orgánmi v konaniach pod a zákona . 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon) v znení neskorších predpisov (alej len štavebný zákon), v danom prípade najmä v konaní o povolení stavby alebo jej zmeny, alebo pri stavebných úpravách a udržiavacích prácach pod a § 54, § 55 ods. 1 a 2 písm. c) a d) a § 66 stavebného zákona.

V súvislosti s potrebou jednotnej aplikácie ustanovení zákona o ochrane prírody a krajiny a stavebného zákona, ktoré sa dotýkajú problematiky ochrany hniezdných populácií chránených druhov flivo íchov, najmä dáfl ovníka tmavého (*Apus apus*) a netopierov (*Chiroptera*) pri povo ovaní zmien stavieb, stavebných úprav, alebo udržiavacích prác na obvodových kon-trukciách stavieb, vyfkladujúcich si povolenie stavebného úradu (napr. pri zatep ovaní stavieb), vydáva Ministerstvo flivotného prostredia SR, sekcia ochrany prírody a tvorby krajiny a Ministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja SR, sekcia výstavby a bytovej politiky nasledovné usmernenie:

A. Postup štátneho orgánu ochrany prírody a krajiny

A.1 štátny orgán ochrany prírody a krajiny

1. pod a § 8 ods. 1 zákona o ochrane prírody a krajiny po predchádzajúcom upozornení obmedzí alebo zakáffe afl do odstránenia nedostatkov innos , ktorej následkom hrozí po-kodenie alebo ni enie prírody a krajiny alebo innos , ktorá takéto po-kodenie alebo ni enie spôsobila;
2. pod a § 8 ods. 3 zákona o ochrane prírody a krajiny obmedzí alebo zakáffe innos , ktorá je vykonávaná bez súhlasu štátneho orgánu ochrany prírody a krajiny alebo napriek zákazu pod a tohto zákona.

Pri uplat ovaní vy—ie uvedených ustanovení zákona o ochrane prírody štátny orgán ochrany prírody a krajiny:

- a) Upozorní stavebníka (vlastníka budovy) na moffnos výskytu, prípadne na aktuálny výskyt chránených flivo íchov v budove, na ktorej sa má alebo môffe innos , ktorá ich ohrozuje v budúcnosti vykonáva , resp. na ktorej sa ufl vykonáva. Upozorní ho tiefl na ustanovenia § 35 zákona o ochrane prírody a krajiny a z nich vyplývajúce zákazy a obmedzenia. Takéto upozornenie štátny orgán ochrany prírody a krajiny za-le stavebníkom (vlastníkom budov) písomne, alebo ich o om informuje formou verejnej vyhlá-ky.

V upozornení štátneho orgánu ochrany prírody a krajiny je potrebné uvies :

- moffnos potenciálneho (predpokladaného) výskytu alebo skuto nos aktuálneho (potvrdeného) výskytu chránených druhov flivo íchov v budovách;
- skuto nos , fle pri stavebných prácach a údrffbe budov (zatep ovanie, zmeny stavieb, tmelenie -pár) môffe dôjs alebo dochádza k ohrozeniu alebo úhynu chránených druhov flivo íchov alebo k trvalému zániku ich biotopov (úkrytov, hniezdisk, zimovísk, miest rozmnoffovania), pri om jedno aj druhé má závaflný negatívny vplyv na ich populácie;
- osobitné podmienky na vykonávanie innosti tak, ako v prípade vyjadrenia štátneho orgánu ochrany prírody a krajiny v rámci územného a stavebného konania (prvé dve zaráffky). Jednou z takýchto podmienok je aj realizácia opatrení na predchádzanie

ohrozenia chránených druhov flivo íchov a ich biotopov vrátane vypracovania posudku odborne spôsobilou osobou (t.j. osobou, ktorá sa v rámci svojej inosti odborne zaoberá ochranou uvedených chránených druhov flivo íchov) na vlastné náklady stavebníka (§ 3 ods. 4 a 5 zákona o ochrane prírody a krajiny).

- b) Po predchádzajúcom upozornení osobitným rozhodnutím pod a § 8 ods. 1 zákona o ochrane prírody a krajiny obmedzí alebo zakáže (pozastaví) prebiehajúcu stavebnú inos (stavebné práce, zatep ovanie, údržba, ...) v prípade, keď akútne ohrozuje chránené druhy flivo íchov v kritickom období ich vývojového cyklu (obdobie hniezdenia pri vtákoch, obdobie rodenia a výchovy mlá at a zimovania pri netopieroch). V tomto rozhodnutí okrem iného vymedzí aj asové obdobie, v ktorom sa zakazuje v inosti pokračovať, ako aj asové obdobie, v ktorom je možné inos realizovať a osobitné podmienky realizácie inosti.

A.2 V rámci územného konania alebo stavebného konania štátny orgán ochrany prírody a krajiny vo svojom vyjadrení uvedie, keď stavebník je povinný:

- v prípade, keď vykonávaním stavebných prác (pri uskutočnení zmeny stavby, stavebných úprav alebo udržiavacích prác na obvodových konštrukciách stavieb a pod.) môžu byť ohrozené chránené druhy flivo íchov, **nevykonáva** takéto stavebné práce pokiaľ je to možné v období od 15. apríla do 15. augusta. Štátny orgán ochrany prírody a krajiny tiež stanoví konkrétne podmienky (časový rozsah obmedzenia a potrebné opatrenia) podľa reálneho výskytu chráneného druhu flivo ícha;
- použiť také technické riešenie, ktoré zabráni usmrcovaniu chránených druhov flivo íchov a ktoré prednostne umožní zachovanie ich existujúcich úkrytov, hniezdísk a zimovísk v budovách, a to najmä v strešných a podstrešných priestoroch (podkrovia);
- použiť také technické riešenie, ktoré vhodným spôsobom a v dostatočnom rozsahu kompenzuje stratu úkrytov (napr. inštaláciou špeciálnych búdok pre ďalšie vtáky a netopiere, ak sa existujúce úkryty, hniezdiská a zimoviská chránených druhov flivo íchov nachádzajú na miestach, kde je ich zachovanie problematické, ako sú napr. páry medzi panelmi);
- zahrnú vyšie uvedené opatrenia, ktoré bránia usmrcovaniu chránených druhov flivo íchov a trvalej strate ich úkrytov (hniezdísk, zimovísk) ufl do projektovej dokumentácie pre územné rozhodnutie a do projektovej dokumentácie pre stavebné povolenie.

Odôvodnenie:

Pod a § 35 zákona o ochrane prírody a krajiny okrem iného platí aj zákaz usmrcovať chráneného flivo ícha, zákaz rušenia, najmä v období rozmnožovania, hniezdenia alebo výchovy mlá at a zákaz pokodzovať alebo ničiť miesta jeho rozmnožovania alebo odpoinku. K ohrozeniu alebo úhynu chránených druhov flivo íchov dochádza nielen pri stavebnej inosti vykonávanej na základe stavebného povolenia, ale aj pri prácach, pri ktorých platí len ohlasovacia povinnosť (§ 55 ods. 2 stavebného zákona) a tiež pri bežnej údržbe budov (tmelenie štruktúr, opravy fasád, striech), pre ktorú neplatí ani táto ohlasovacia povinnosť [(§ 56 písm. h) stavebného zákona]. V prípade, keď stavebník vykonáva takúto

innos bez predchádzajúceho upozornenia štátneho orgánu ochrany prírody a krajiny alebo orgánu štátnej stavebnej správy na možný alebo aktuálny výskyt chránených druhov flivo íchov v budove, hrozí, že pri tejto innosti dôjde k úhynu chránených druhov flivo íchov a k trvalému zániku ich úkrytov (hniezdisk, zimovísk, miest rozmnožovania). V prípade, že výskyt (ohrozenie) chránených druhov flivo íchov sa zistí až pri realizácii innosti, štátny orgán ochrany prírody a krajiny môže takúto innos obmedziť (určiť podmienky na jej realizáciu) alebo zakázať (§ 8 ods. 1 zákona o ochrane prírody a krajiny). V nevyhnutných prípadoch to môže znamenať aj prerušenie stavebných prác na určitú dobu, napr. pri hniezdení dážďovníkov až do ich úspešného vyhniezdzenia, čo prináša so sebou pre vykonávateľa innosti okrem iného aj riziko zvýšených nákladov. Pre stavebníkov je preto jednoduchšie a lacnejšie na základe upozornenia zabezpečiť si vopred potrebnú informáciu (odborný posudok) o prípadnom výskyte chránených druhov flivo íchov v budove a vhodných kompenzačných opatreniach a tiež vopred prispôbiť asový harmonogram stavby a použiť vhodné technické riešenia už pri plánovaní stavebnej innosti alebo údržby (t.j. zahrnúť tieto opatrenia do projektu stavby), ako problematiku ochrany chránených druhov flivo íchov riešiť až počas realizácie stavby alebo po jej ukončení.

B. Postup orgánu štátnej stavebnej správy

B.1 Orgán štátnej stavebnej správy (stavebný úrad, resp. krajský stavebný úrad) v konaniach pod a príslušných ustanovení stavebného zákona pri povoľovaní stavebných úprav a udržiavacích prác budov (najmä zatepovaní)

a) oznámi za účelom stavebného konania pod a § 61 stavebného zákona aj príslušnému štátnemu orgánu ochrany prírody a krajiny ako dotknutému orgánu z hľadiska zabezpečenia ochrany chránených flivo íchov (§ 126 stavebného zákona v spojení so zákonom o ochrane prírody a krajiny);

b) v stavebnom konaní rozhodne na základe záväzného stanoviska dotknutého orgánu príslušného štátneho orgánu ochrany prírody a krajiny pod a § 140a stavebného zákona, ktorý uplatňuje požiadavky pod a osobitných predpisov.

B.2 Orgán štátnej stavebnej správy (stavebný úrad) pri ohlásení stavebných úprav a udržiavacích prác budov (najmä zatepovaní) vydá oznámenie stavebného úradu, že nemá námietky proti ich uskutočneniu (§ 57 stavebného zákona), na základe záväzného stanoviska príslušného štátneho orgánu ochrany prírody a krajiny, ktorý uplatňuje požiadavky pod a zákona o ochrane prírody a krajiny.

Odôvodnenie:

Za účelom uplatňovania príslušných legislatívnych predpisov je orgán štátnej stavebnej správy v rámci stavebného konania povinný v rozhodnutí uviesť podmienky a opatrenia smerujúce k ochrane chránených flivo íchov tak, ako je uvedené v záväznom stanovisku dotknutého orgánu. Dôležitú úlohu tu zohráva spolupráca medzi štátnymi orgánmi ochrany prírody a krajiny a orgánmi štátnej stavebnej správy, ako aj miera informovanosti stavebníkov, vlastníkov budov, správcov a užívateľov budov o problematike ohrozenia chránených flivo íchov a ničenia ich úkrytov pri stavebnej innosti a o možných kompenzačných opatreniach.

C. Postup stavebníka

C.1. Stavebník, resp. ním poverená osoba (projektant, správca budovy a pod.) požiada za úelom potvrdenia alebo vylúenia výskytu chránených druhov flivo íchov v budove o informáciu (záväzné stanovisko) štátny orgán ochrany prírody a krajiny.

Ak štátny orgán ochrany prírody a krajiny nie je schopný objektívne posúdi výskyt chránených druhov flivo íchov ó vtákov a netopierov v budovách, môže sa obráti na odbornú organizáciu štátnu ochranu prírody SR alebo na inú právnickú alebo fyzickú osobu (napríklad SOS/BirdLife Slovensko, BROZ, SON), ktorá má odborné predpoklady na posúdenie výskytu chránených druhov flivo íchov v budovách a navrhnutie ochranných a kompenzačných opatrení pri realizácii stavebných úprav a údržby budov.

V prípade potvrdenia výskytu chránených flivo íchov a ich úkrytov v budove je pod a § 3 ods. 4 zákona o ochrane prírody a krajiny stavebník povinný na vlastné náklady vykona opatrenia smerujúce k predchádzaniu alebo obmedzovaniu poškodzovania chránených flivo íchov a ich úkrytov. Medzi takéto opatrenia patrí aj vypracovanie posudku odborne spôsobilou osobou (t.j. osobou, ktorá sa v rámci svojej innosti odborne zaoberá ochranou druhov uvedených chránených druhov flivo íchov), vrátane špecifikácie kompenzačných opatrení a zabezpečenie ich realizácie.

Stavebník je povinný pod a § 3 ods. 5 zákona o ochrane prírody a krajiny vyšie špecifikované opatrenia zahrnú ufi do návrhov projektov a ostatnej stavebnej dokumentácie.

C.2. V súlade s § 9 ods. 1 písm. b) a c) zákona o ochrane prírody a krajiny je stavebník povinný k fliadosti o stavebné povolenie alebo k ohláseniu stavebných úprav a udržiavacích prác na budovách prílofi záväzné stanovisko štátneho orgánu ochrany prírody a krajiny. Ak stavebnému konaniu predchádza územné konanie, vyjadrenie štátneho orgánu ochrany prírody a krajiny, je potrebné dolofi ufi k návrhu na vydanie územného rozhodnutia.

Ak vykonávaním stavebných prác (pri uskutočnení zmeny stavby, stavebných úprav alebo udržiavacích prác na obvodových konštrukciách stavieb a pod.) sú ohrozené chránené druhy flivo íchov a ich biotopy, stavebník je povinný:

- pokiaľ je to možné prispôbiť asový harmonogram stavebných prác tak, aby **neboli vykonávané** v období od 15. apríla do 15. augusta. Štátny orgán ochrany prírody a krajiny stanoví konkrétne podmienky (asový rozsah obmedzenia a potrebné opatrenia) pod a reálneho výskytu chráneného druhu flivo ícha,
- poufi také technické riešenie, aby sa zabránilo usmrčovaniu chránených flivo íchov a aby sa zachovali existujúce úkryty v budovách, a to najmä v strešných a podstrešných priestoroch (podkrovia, vetracie otvory a pod.),
- poufi také technické riešenie, ktoré vhodným spôsobom a v dostatočnom rozsahu kompenzuje ich stratu (napr. inštaláciou špeciálnych búdok pre dávkovníky a netopiere, ak sa existujúce úkryty, hniezdiská a zimoviská chránených druhov flivo íchov nachádzajú na miestach, kde je ich zachovanie problematické (napr. páry medzi panelmi),
- zahrnú vyšie uvedené opatrenia a podmienky vyplývajúce z vyjadrenia štátneho orgánu ochrany prírody a krajiny, ktoré bránia usmrčovaniu chránených druhov flivo íchov a trvalej strate ich úkrytov (hniezdísk, zimovísk) ufi do projektovej

dokumentácie pre stavebné povolenie a k ohláseniu stavebných úprav a udržiavacích prác.

V prípade ňe vykonaním plánovaných stavebných prác nedôjde k ohrozeniu chránených živočíchov a trvalej strate ich úkrytov a štátny orgán ochrany prírody a krajiny nezpracuje do vyjadrenia k stavebnému konaniu alebo ohláseniu podmienky ochrany živočínych druhov z hľadiska ochrany prírody a krajiny, môže by dokumentácia stavby schválená bez časových obmedzení a technických riešení, ktoré bránia usmrčovaniu chránených druhov živočíchov a trvalej strate ich úkrytov (hniezdísk, zimovísk).

Odôvodnenie:

Vzhľadom na potrebu ochrany životných podmienok chránených druhov vtákov a netopierov je potrebné predchádzať zásahom, ktorými by mohlo dochádzať k ich ohrozeniu alebo aj k usmrčovaniu, resp. k likvidácii ich hniezdísk a úkrytov. Z hľadiska náročnosti vykonávania dodatočných opatrení je pre stavebníkov výhodnejšie (jednoduchšie a lacnejšie) prispôbiť časový harmonogram stavby daným podmienkam a použiť vhodné technické riešenia už pri plánovaní stavby, ako zanedbať problematiku ochrany chránených druhov živočíchov a riešiť ju až po realizáciu stavby alebo po jej ukončení. Stavebník je pri stavebnej inosti povinný dodržiavať podmienky a obmedzenia stanovené v príslušnom stavebnom povolení, ktorého súčasťou je aj schválený projekt stavby, alebo pri ohlásení.

V Bratislave, dňa 9. júna 2011

Za Ministerstvo životného prostredia SR:

Za Ministerstvo dopravy, výstavby
a regionálneho rozvoja SR:

.....
Mgr. Rastislav Rybani

generálny riaditeľ

sektie ochrany prírody a tvorby krajiny

.....
Ing. Pavol Baxa

generálny riaditeľ

sektie výstavby a bytovej politiky